

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

Zeytin ve Zeytinyağı

İHRACAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM ÜRÜNLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Antik çağlardan beri mükemmel besin değerleri nedeniyle büyük önem verilen zeytin ve zeytinyağı, başta Anadolu olmak üzere birçok Akdeniz uygarlığında her zaman temel diyetin ana bileşenlerinden olmuştur.

Çok yönlü bir bileşen olan zeytinyağı, sadece çeşitli yemeklerde lezzet arttırıcı olarak değil, aynı zamanda farklı kültürlerde yaraları iyileştirmede ilaç, kandillerde yakacak, saç ve cilt için ise kozmetik olarak da kullanılmıştır.

Akdeniz'de en uzun kıyı şeridine sahip olan Türkiye, Akdeniz ülkeleri arasında en büyük zeytin üreticilerinden biri olmuştur. Böylece zeytinyağı gelenekleri ve yemekleri Osmanlılardan beri Türk mutfağının gurur kaynağı olmuştur. Aynı şekilde sofralık zeytin, her Türk kahvaltısında, genellikle bir dilim ekmek ve geleneksel beyaz peynirin yanında temel gıda maddesi olmuştur. Bugün Türkiye, tüm dünyaya Akdeniz mutfağından zeytin ve zeytinyağı tedarik etmektedir.

Zeytin ve zeytinyağı sadece besinsel kaliteleri için değil, aynı zamanda sağlığa faydaları için de tüketilmektedir. Yemeklik yağlar arasında taze bir meyveden fiziksel yöntemlerle üretilen ve meyve suyu gibi zeytinin sıkılmasından hemen sonra tüketilebilen tek yağ zeytinyağıdır. Aynı şekilde sofralık zeytin üretmek için kuru tuz veya salamura ile muameleden başka bir işlem gerekli değildir. Yani zeytinyağı ve sofralık zeytin; saf, doğal, minimum işlem gerektiren sağlıklı ürünlerdir.

ÜRETİM

Zeytinler en iyi ılık havalarda büyür ve aşırı iklim koşullarına dayanıklı değildir. Akdeniz bölgesi, ılıman iklimi nedeniyle dünyadaki zeytin hasadının %98'ini ve zeytinyağı üretiminin %95'ini gerçekleştirmektedir. Zeytinlerin hasadı ve işlenmesi Kasım ve Mart ayları arasında yapılmaktadır. Türkiye'de üretilen zeytinlerin yaklaşık %70'i yağlık olarak preslenmekte, geri kalanı ise sofralık zeytin olarak ayrılmaktadır.

Türkiye'de zeytinyağı üretimi seksenli yıllardan itibaren önemli gelişmeler kaydetmiştir ve giderek daha fazla zeytinyağı fabrikası ya sızma zeytinyağı üretmeye başlamış ya da üretim kapasitelerini artırmıştır. Bugün Türkiye, modern şişeleme hatlarına sahip büyük ölçekli zeytinyağı fabrikalarına sahiptir. Sofralık zeytinler de hijyenik paketlenme standartlarına uygun ileri teknoloji ile donatılmış modern tesislerde üretilmektedir. Yüksek kaliteli sofralık zeytin üretimi teneke kutu, cam kavanoz ve/veya vakumlu poşet gibi perakende paketlerde yapılır. Türkiye'de sofralık zeytin ve zeytinyağında zorunlu ihracat standartları bulunmakta olup, tüm fabrikalarda uluslararası standartlarla da uyumlu olan Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartlarına uygun üretim yapılmaktadır.

Zeytinyağı, üretim şekli, fiziksel özellikleri ve organoleptik özelliklerine göre "natürel", "sızma", "rafine" ve "riviera" (uluslararası standartlarda "zeytinyağı" olarak adlandırılan sızma ve rafine zeytinyağı karışımı) olarak sınıflandırılır. Zeytinyağının doğal tadına daha az aşına olan tüketicilerin tercihine göre sarımsak, soğan, muskat, taze kekik, fesleğen veya defne yaprağı gibi tatlandırıcılar eklenerek de üretilmektedir.

Uluslararası standartlarda sofralık zeytinler "yeşil zeytin", "renkli zeytin" ve "siyah zeytin" olarak sınıflandırılmaktadır. Ticari olarak "çekirdekli", "doldurulmuş" (yenibahar, kapari vb. ile), "ikiye

bölünmüş", "dilimlenmiş", "ezme" ve "bütün" zeytinler şeklinde üretilirler. Bol miktarda kalsiyum, demir ve A vitamini içeren bu besleyici gıdayı içeren zengin bir kahvaltı ile güne başlamak Türkiye'de oldukça yaygındır. Zeytin damak tadına uygun olarak çeşitli yemeklerin yapımında da kullanılmaktadır. Zeytin, pizzalara, salatalara ve pişmiş yemeklere malzeme olarak konur ve/veya genellikle bir içeceğin yanında meze olarak yenir.

DÜNYA ÜRETİMİ

2024/25 sezonunda dünya zeytinyağı üretimi yaklaşık 3,5 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup bir önceki sezona kıyasla %38 artış kaydedilmiştir. Üretimin %95'i Akdeniz havzasında yapılmakta, ancak Arjantin ve Peru gibi yeni bölgeler de sektöre dahil olmaktadır. Üretim, iklim koşullarına ve "var-yok yılı" döngüsüne bağımlı durumdadır.

Uluslararası Zeytin Konseyi'nin verilerine göre, İspanya, küresel üretimin %40-45'ini tek başına karşılayarak liderliğini sürdürmektedir. İspanya'yı ise %13,3 pay ile ülkemiz takip etmektedir. İtalya ve Yunanistan ise geleneksel büyük üreticiler olup, üretim miktarları iklim koşullarına bağlı olarak dalgalanmaktadır. Bu ülkelerin yıllık ortalama üretimleri 250-300 bin ton civarındadır. Dünya zeytinyağı üretiminde Tunus'un da payı her geçen yıl artmakla birlikte halihazırda, dünya üretimindeki payı %10'dur. Tunus'u ise Portekiz %5,7 pay ile takip etmektedir.

Dünya sofralık zeytin üretimi ise 2024/25 sezonunda bir önceki yıla kıyasla %19 artışla 3,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Mısır, dünya sofralık zeytin üretiminde yaklaşık %18-20 pay ile lider konumdadır. Ülkemiz ise Mısır ile yarışır düzeyde olup, dünya üretiminin yaklaşık %18'ini gerçekleştirmektedir. İspanya, yaklaşık %16'lık pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. Cezayir, Yunanistan ve Fas önemli sofralık zeytin üreticileri arasındadır.

DÜNYA TİCARETİ

Dünya zeytinyağı ihracatında lider konumda olan İspanya küresel ihracatın yaklaşık %40-45'ini gerçekleştirmektedir. Yıllık ihracat değeri yaklaşık 4.7 milyar dolar seviyelerindedir. İtalya ise ihracatta ikinci sıradadır (yaklaşık 1.8 milyar dolar). İtalya, genellikle dökme yağ ithal edip kendi markalarıyla şişeleyerek ihraç etmesiyle bilinmektedir. Yunanistan, yaklaşık 1.3 milyar dolarlık ihracatla önemli bir oyuncu konumundadır.

En çok ithalat yapan ülkeler sıralamasında İtalya, yaklaşık 2.1 milyar Dolar tutar ile dünyanın en büyük ithalatçısı konumundadır. Kendi üretimi yüksek olmakla birlikte, hem yüksek yerel tüketim hem de yeniden ihracat (re-export) için dünya pazarından büyük miktarda yağ satın almaktadır.

ABD ise üretici olmayan veya üretimi çok kısıtlı olan ülkeler arasında en büyük ithalatçıdır. Yaklaşık 2 milyar dolar ithalat hacmi ile küresel ithalatın yaklaşık %18'ini gerçekleştirmektedir. Bu ülkeleri 700-750 milyon dolar ile Fransa, 500 milyon dolar ile Brezilya takip etmektedir. Son dönemde artan sağlıklı beslenme trendleriyle birlikte Japonya ve Kanada da ithalat miktarlarını artıran ülkeler arasında gelmektedir.

TÜRKİYE’NİN İHRACATI

Net zeytinyağı ihracatçısı olan Türkiye, zeytinyağını tüketen veya yeniden ihraç eden başlıca üretici ülkeler de dahil olmak üzere çok çeşitli ülkelere zeytinyağı tedarik etmektedir.

Tablo 1: Türkiye Zeytinyağı İhracat Pazarları

Ülke	2023		2024		2025	
	TON	\$1000	TON	\$1000	TON	\$1000
1 ABD	33.192	168.108	29.473	183.899	14.802	62.385
2 Ürdün	166	563	2.106	10.268	5.084	23.012
3 Japonya	4.760	28.670	3.978	33.051	3.858	20.117
4 Kanada	2.147	13.818	1.736	12.428	2.993	15.251
5 Suudi Arabistan	7.703	33.563	5.920	34.718	2.566	12.179
6 Avustralya	663	3.707	1.103	7.529	1.671	8.343
7 Almanya	673	4.369	1.210	9.466	1.124	7.577
8 Rusya Federasyonu	1.120	7.345	1.393	12.605	959	5.327
9 İsviçre	352	1.996	399	3.123	914	4.961
10 Güney Kore	493	3.128	575	4.539	670	3.730
11 BAE	2.029	8.522	2.329	12.490	604	3.219
12 İspanya	69.049	318.690	17.295	114.851	1.022	3.059
13 Irak	276	1.315	331	2.158	489	2.988
14 Filistin	44	153	2.223	12.579	648	2.947
15 Brezilya	496	3.703	594	5.562	453	2.788
16 Çin	211	989	171	1.085	492	2.493
17 Katar	180	810	330	1.862	390	2.355
18 Norvec	109	749	295	2.431	292	2.095
19 Romanya	315	1.061	681	3.557	451	1.847
20 Filipinler	162	961	337	2.751	309	1.578
Liste Toplamı	124.139	602.217	72.478	470.952	39.791	188.251
Genel Toplam	152.427	733.142	100.765	649.293	45.423	218.711

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Türkiye'nin zeytinyağı ihracat verileri incelendiğinde, 2023–2025 döneminde ihracat miktarı ve değerinde dalgalı bir seyir izlendiği görülmektedir. 2023 yılında yaklaşık 152,4 bin ton zeytinyağı ihracatı karşılığında 733 milyon dolar döviz girdisi elde edilirken, 2024 yılında ihracat miktarı yaklaşık olarak 100,8 bin tona, ihracat değeri ise 649 milyon dolara gerilemiştir. 2025 yılı verileri itibarıyla ise ihracatın 45,4 bin ton seviyesinde gerçekleştiği ve yaklaşık 219 milyon dolarlık gelir sağlandığı görülmektedir. Bu durum, son yıllarda küresel arz-talep dengesi, üretim maliyetleri ve uluslararası fiyat hareketlerinin sektör üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Ülkeler bazında değerlendirildiğinde, ABD'nin Türkiye'nin en önemli zeytinyağı ihracat pazarı olmayı sürdürdüğü görülmektedir. 2023 yılında 33,2 bin tonluk ithalat karşılığında 168 milyon dolarlık işlem hacmine ulaşan ABD pazarı, 2024 yılında değer bazında artış göstererek yaklaşık 184 milyon dolara yükselmiştir. 2025 yılında ise miktar ve değer bazında gerileme yaşanmasına rağmen ABD, yaklaşık 62 milyon dolarlık hacimle ilk sıradaki yerini korumuştur. Bu durum, Türk zeytinyağının özellikle yüksek katma değerli pazarlarda güçlü bir konuma sahip olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan Japonya, Kanada, Avustralya, Güney Kore ve Çin gibi Asya-Pasifik ülkelerinin düzenli şekilde ithalat gerçekleştirmesi, Türk zeytinyağının Uzak Doğu ve Pasifik pazarlarında giderek daha fazla kabul gördüğüne işaret etmektedir. Özellikle Japonya'nın her üç yılda da ilk sıralarda yer alması, ülkemiz zeytinyağına yönelik istikrarlı bir talepte bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Orta Doğu ülkeleri de sektör açısından dikkat çekici pazarlardan biri konumundadır. Ürdün, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Irak ve Filistin gibi ülkelerin ithalat hacimleri incelendiğinde, bölgesel ticaret ilişkilerinin zeytinyağı ihracatında önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan, Avrupa ülkeleri içerisinde Almanya, İsviçre, Romanya ve İspanya gibi önemli pazarlar da dikkat çekmektedir.